

In memoriam Prof. Dr. Cholnoky Péter (1932–2024)

Dr. Cholnoky Péter 1932. szeptember 8-án született Pécsen. Édesapja vegyész volt, a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem, későbbi nevén a Pécsi Orvostudományi Egyetem tanára, édesanyja fog- és laboratóriumi szakorvos volt. Az elemi iskola elvégzése (1938–42) után az iskolák államosításáig a pécsi jezsuiták Pius gimnáziumába járt (1942–1948), ennek utódiskolájából, a Janus Pannonius Gimnáziumból, és egyúttal az ország összes gimnáziumából 1948. novemberében, hetedik osztályos korában politikai okokból kizárták, ezért ezt az osztályt Kaposváron magántanulóként, a gimnázium utolsó évét pedig a budapesti Trefort utcai Gyakorló Gimnáziumban végezte el, itt tette le az érettségi vizsgát is 1950-ben. 1950-56 között elvégezte Pécsen az orvosi egyetemet. Egy gazdag és tartalmas szakmai életút kezdődött, amikor 1956-ban átvette általános orvosi diplomáját, és 13 évig a pécsi gyermekklinikán, tanítómestere és példaképe – aki miatt a gyermekgyógyászatot választotta – Kerpel-Fronius Ödön professzor mellett sajátíthatta el a gyógyítás művészetét. 1960-ban csecsemő- és gyermekgyógyászatból, majd 1968-ban laboratóriumi vizsgálatokból tett szakvizsgát. Fiatalon, 37 évesen nyerte el az akkor már Frank Kálmán professzor – a másik gyermekgyógyász, akire felnézett, és meghatározó volt pályájára – által országos hírnévre szert tett szombathelyi Markusovszky Lajos Kórház Csecsemő- és Gyermekgyógyászati osztályának vezetését. Iskolateremtő tevékenységével tovább emelkedett a Vas megyei gyermekellátás színvonala, az országban az elsők között hozta létre a koraszülött intenzív osztályt, és egyedülálló maradt évtizedeken keresztül a vidéki megyei kórházakban működő gyermekonkológiai centrum is. Talán nem véletlen, hogy a legnagyobb szakmai katarzisaik között említette azt, amikor testközelben tapasztalhatta meg a gyermekbénulás járványának oltások általi megszűnését, valamint az addig halálra ítélt leukémiás gyermekek 90%-os túlélését. A Magyar Gyermekorvosok Társaságának az országban elsőként megalakított területi szervezetében, az Északnyugat Magyarországi Területi Szervezetben barátjával és sok tekintetben sorstársával, Méhes Károly professzorral alakították ki azt a példamutató szakmai közösséget, amely szellemiségével a mai napig jellemzi a nyugat-dunántúli gyermekorvosokat. Az ő vezetésük mellett ez a tekintélyt és kivagyiságot mellőző, egyenrangú társak által működő szakmai szervezet meghatározta

a nyugat-dunántúli gyermekgyógyászok lelkiületét és közösségi érzését.

1971-ben lett az orvostudományok kandidátusa az értelmi fogyatékos gyermekek α - és β -aminosav-ürítésének vizsgálatából készült eredmények alapján. 1972-1994 között a legtekintélyesebb szakmai grémium, a Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium tagja volt, az elnöki tiszteletet 1991-1993 között töltötte be. Sok éven át a humángenetikai szakmai kollégium tagja is volt. Tizennégy évig volt a Vas megyei Orvosetikai Bizottság tagja, illetve elnöke (1985-1993).

1964/65-ben egy évet töltött el a hollandiai Groningen gyermekklinikáján ösztöndíjasként, 1974–77 között az Egészségügyi Világszervezet anyatejes táplálással foglalkozó genfi székhelyű bizottságában működött. A Magyar Védőnők Egyesületének tiszteletbeli tagja.

Példás szakmai tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el, többek között az Orvosi Hetilap Markusovszky Lajos díjával 1968-ban, majd 1978-ban Bókay János Emlékéremmel, 1993-ban a Magyar Köztársaság Tisztikeresztjével, illetve Schöpf Merei Ágost Emlékéremmel, majd Kerpel-Fronius Emlékéremmel, Batthyány Lajos Vas megyéért életműdíjjal, Frank Kálmán, illetve Semmelweis díjjal tüntették ki. 2023-ban megkapta a Kórházszövetség Svébis Mihály Életműdíját.

1990–2002-ig a pécsi egyetemhez tartozó szombathelyi védőnői szak vezetője volt. 70 éves korán professor emeritusként orvosi latint és a cse-

csemő és kisgyermek mozgásfejlődését oktatta. 1980-ban a POTE címzetes egyetemi tanára lett. Felsőfokú nyelvvizsgálója volt angol, német, holland, francia és spanyol nyelvből, értett olaszul, lengyelül, oroszul és horvátul. Jelentős fordítói tevékenységet végzett, és 65 tudományos közleményt írt meg egyedül vagy szerzőtársakkal.

Lakóhelyének szellemi életében is aktívan részt vett, 2013-ban Szombathely város díszpolgára lett. 1961-ben lépett házasságra dr. László Zsófia szemész szakorvossal. Három leányuk, öt unokájuk és egy dédunokájuk van.

De mi az, ami mindezen szakmai életút mellett kiemeli a sok kiváló gyermekorvos, professzor és tudós közül, akik az elmúlt 5 évtizedben hazánkban működtek?

És most nem arra kell gondolnunk, hogy tíz nyelven beszélt, a matematikától, történelmen, zenén keresztül a művészetek szinte minden ágában óriási tudással és műveltséggel rendelkezett, és passzióból az ország több neves műveltségi vetélkedőjét megnyerte.

Ami kiemelte őt pályatársai közül, azok a kivételes emberi kvalitások, amelyek az ő idejében is, de napjainkban is nagyon ritkák, kiveszőben levők, és csak a legkiválóbbak sajátjai:

– Bátran, retorzióktól sem elrettentve vállalta meggyőződését, hitét – 1948-ban, a koncepciók perek idején fiatal gimnazistaként nyilvános felszólításra sem volt hajlandó elítélni Mindszenty bíborost, így kizárták az ország összes gimnáziumából, megakadályozva ezzel tanulmányainak a folytatását.

– Példát mutatott emberségből – amikor a fővárosból Szombathelyre lejövő frissen végzett orvosnak

a kórház nem biztosította a korábban megígért szállást, a saját kórházi szobáját ajánlotta fel, és hónapokig egy kezdő orvos lakott a főorvosi szobában.

– Példát mutatott szerénységből, hűségéből – miközben évtizedeken keresztül „öldöklő harc” folyt egy-egy professzori székért, Cholnoky professzort többször is hívták a fővárosi klinikára tanszékvezetőnek, de ismételten sem tudták elcsábítani, ő hűen szolgálta a nyugat-magyarországi gyermekellátást egy vidéki kórházban.

– Reneszánsz személyiség volt – egyedülálló műveltsége, a művészetek és a tudomány szinte minden ágában való jártassága kiemelte kortársai, pályatársai közül.

– Egyenrangú tanítómester, humanista oktató volt – a pályakezdő orvosokat is teljesen egyenrangú félként kezelte, a kongresszusokon nem sajnálta az időt, hogy tanácsaival, biztatásával sokszor egy életre való muníciót adjon a szárnyukat bontogató fiataloknak.

Egy mély gyökerekkel rendelkező, hitéhez és meggyőződéséhez hű embertől, egy nagytudású polihisztor gyermekgyógyász professzortól, és egy reneszánsz, tetteiben is humanista hazafitól búcsúzunk.

Tisztelt Professzor Úr, kedves Péter! Az örök világosság fényeskedjen Neked! Nyugodj békében, emléked megőrizzük!

Gárdos László
MGYT
tanácsadó elnök